

INTERAKSI LISAN DALAM PENGAJARAN DAN PEMBELAJARAN BAHASA MELAYU*(Verbal Interaction In Teaching And Learning Of Malay Language)*

ABDUL RASID JAMIAN
arasid@putra.upm.edu.my
Universiti Putra Malaysia

SHAMSUDIN OTHMAN
shamsudean66@gmail.com
Universiti Putra Malaysia

SUFIZA ISHAK
shinichi.opie@ymai.com
Universiti Putra Malaysia

ABSTRAK: Keupayaan guru dalam melaksanakan pengajaran dan pembelajaran bergantung kepada pemilihan strategi pengajaran guru. Guru juga perlu bijak dalam memilih pendekatan, kaedah dan teknik yang sesuai. Kesan pengajaran bergantung pada pengolahan kesemua elemen yang digunakan oleh guru yang dapat merangsang dan menggalakkan murid berfikir secara kritis dan kreatif, seterusnya dapat berkomunikasi dan berinteraksi dengan berkesan. Kajian ini dijalankan bertujuan untuk mengenal pasti bentuk interaksi lisan yang kerap digunakan guru-guru Bahasa Melayu dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran di dalam bilik darjah. Sampel kajian berjumlah 113 orang guru di 13 buah Sekolah Menengah harian biasa di kawasan luar bandar di daerah Kluang, Johor. Data kajian dianalisis dengan menggunakan *Statistical Package for the Social Science* (SPSS) versi 16.0. Dapatan kajian bagi bentuk interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa inisiatif dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu menunjukkan min 2.78 (SP=0.42). Ini diikuti dengan bentuk interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan informasi dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu menunjukkan min 2.88 (SP= 0.47), manakala bagi bentuk interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan arahan dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu pula menunjukkan min 2.68 (SP= 0.49), dan bagi bentuk interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menutup pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu menunjukkan min 2.67 (SP= 0.49). Kesimpulannya, menunjukkan min sederhana dan berikutan dengan kajian ini, didapati bahawa, interaksi lisan antara guru dengan murid berlangsung secara baik di dalam bilik darjah, dengan adanya penggunaan strategi, kaedah, teknik, dan pendekatan yang sesuai.

Kata kunci: interaksi lisan, pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu, menyampaikan maklumat, menyampaikan arahan, menutup pengajaran.

ABSTRACT: Teachers' abilities in performing teaching and learning depends on the selection of teaching strategies. Teachers also need to be wise in selecting appropriate techniques, methods, and approaches. The impact of teaching depends on all the elements that are used by teachers to stimulate and encourage students to think critically and creatively, thus being able to communicate and interact effectively. This study aims to identify the form of verbal interaction frequently used by Malay Language teachers in teaching and learning activities in the classroom. The study samples are of 113 teachers from 13 mainstream secondary schools in the rural areas in Kluang, Johor. Data were analyzed by using the *Statistical Package for the Social Sciences* (SPSS) version 16.0. The findings showed the mean of 2.78 (SD = 0.42) for verbal interaction initiatives frequently used by teachers during teaching and learning of the Malay Language. This is followed by a form of verbal interaction that is often used by teachers while delivering information with the mean of 2.88 (SD = 0.47), while the form of verbal interaction that is often used by teachers when giving instructions showed the mean of 2.68 (SD = 0.49), and the form of verbal that is used by teachers to end classes denotes the mean of 2.67 (SD = 0.49). Finally, this study shows the average mean and the verbal interaction between teachers and students is best when the use of strategies, methods, techniques, and approaches are appropriate.

Key words: oral interaction, teaching and learning Malay Language, delivery information, instruction, closing teaching

PENGENALAN

Bahasa ialah alat komunikasi dan perantara manusia. Ahmad Kilani (2001) menyatakan bahasa adalah alat komunikasi antara manusia. Bahasa pertuturan seharian digunakan di sekolah sebagai alat komunikasi. Justeru, proses pengajaran dan pembelajaran (P&P) di dalam bilik darjah adalah interaksi sosial yang paling berpengaruh di sekolah. Hal ini kerana guru-guru berinteraksi dengan murid secara individu hampir setiap hari. Pada masa kini, iklim P&P lebih menumpukan untuk mencorakkan tingkah laku dan perbendaharaan kata murid-murid. Selain itu, bahasa juga adalah salah satu medium utama manusia bersosial. Apabila bahasa digunakan dalam konteks komunikasi, bahasa pasti terikat dengan budaya, dan ikatan ini wujud dalam pelbagai bentuk dan bersifat kompleks. Perkataan-perkataan yang dituturkan dalam bahasa Melayu misalnya, merujuk kepada pengetahuan serta pengalaman yang dilalui dan dikongsi bersama oleh masyarakat Melayu lazimnya. Sesuatu bahasa yang digunakan melambangkan realiti budaya. Kecekapan berbahasa, terutamanya berkaitan lisan, menunjukkan sesuatu bangsa yang mengamalkan budaya tersebut.

Impak yang lebih besar dan penting ini mampu menterjemahkan betapa pentingnya kemahiran lisan kepada murid sedari awal lagi. Interaksi lisan yang berkesan di dalam bilik darjah menjadi satu medium bagi penguasaan kemahiran lisan murid-murid. Interaksi adalah tindakan atau perhubungan aktif antara satu sama lain, tindak balas antara dua atau beberapa pihak. Kepentingan interaksi lisan sebagai medium dan alat pembelajaran perlu diambil kira dalam perancangan kurikulum Bahasa Melayu. Oleh hal yang demikian, proses P&P Bahasa Melayu turut disertai dengan peluang untuk murid berinteraksi lisan dengan meluas.

Umumnya, daripada permasalahan yang diketengahkan, iaitu penguasaan strategi, pendekatan, kaedah dan teknik semasa interaksi lisan dalam kalangan guru, maka satu kajian perlu dilaksanakan bagi melihat hal ini dengan lebih lanjut lagi. Sehingga kajian ini dijalankan, pengkaji dapat merumuskan bahawa kebanyakan kajian lepas lebih tertumpu kepada kepelbagaian kaedah penyoalan lisan daripada tahap kognitif murid dan pengajaran lisan daripada bahasa selain Bahasa Melayu. Justeru, pengkaji berhasrat untuk menghuraikan persoalan amalan interaksi lisan bahasa Melayu dalam kalangan guru semasa proses P&P di dalam bilik darjah.

INTERAKSI LISAN DI SEKOLAH

Perbincangan berkaitan interaksi lisan penting kerana aspek ini menjadi asas dalam pelaksanaan Ujian Lisan Berasaskan Sekolah (ULBS). Interaksi lisan sebagai satu proses pertukaran makna melibatkan penutur dan pendengar. Tujuan sebenar interaksi lisan adalah untuk melaksanakan satu peristiwa yang dipanggil komunikasi. Kecekapan berinteraksi bukan sahaja setakat mengetahui kod bahasa, tetapi juga harus mengetahui semua yang hendak hendak dikatakan kepada pendengar, dan cara hendak mengujarkannya sesuai dalam situasi-situasi tertentu (Saville-Troike 2003). Hakikatnya, bahasa perlu difahami sebagai wahana pemikiran yang turut menentukan sikap, nilai, dan pandangan hidup seseorang. Penguasaan bahasa merujuk kepada penguasaan satu sistem komunikasi yang tercermin di dalamnya akal budi dan pemikiran masyarakat bahasa itu (Awang Sariyan 2006). Sehubungan itu, interaksi lisan boleh juga dikaitkan dengan penyoalan lisan yang berkesan di dalam bilik darjah. Roselan (2003) menyatakan bahawa, interaksi lisan sebagai alat P&P yang dimiliki secara semula jadi, guru seharusnya memanfaatkannya secara berkesan.

Menurut Roselan (2003) pula, interaksi lisan merujuk kepada proses pertukaran ujaran menggunakan bahasa lisan, yang berlaku antara guru dengan pelajar dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Sehubungan itu, Zamri (2012) pula menyatakan bahawa terdapat enam kepentingan interaksi penyoalan lisan kepada guru dalam melaksanakannya di dalam bilik darjah. Keenam-enam kepentingan penyoalan ini jika digunakan oleh guru dengan betul akan menjadikan proses P&P menjadi lebih menarik, menyeronokkan dan mencapai objektif akhir P&P guru dan murid. Enam kepentingan interaksi penyoalan lisan itu adalah seperti berikut:

1. Memberi fokus kepada murid
2. Meluaskan pemikiran

3. Meningkatkan mutu pemikiran murid
4. Mengarah dan memandu pemikiran murid
5. Meningkatkan penglibatan murid
6. Membina pengetahuan asas murid

PERNYATAAN MASALAH

Situasi di dalam bilik darjah sebenar didapati interaksi lisan antara guru dengan murid tidak berlangsung dengan baik (Roselan 2003). Interaksi lisan yang berlangsung di dalam bilik darjah sepanjang sesi P&P secara satu arah didapati mengandungi kekurangan-kekurangan seperti berlaku salah faham maklumat yang disampaikan, tidak berlangsung sesi soal jawab yang berkesan, dan peluang murid yang tersekat. Falsafah Pendidikan Kebangsaan (Kementerian Pendidikan Malaysia-KPM, 2001) banyak memberi tumpuan kepada pembentukan insan yang seimbang, bersepadu dan harmonis. Guru perlu menukar corak pendekatan pengajaran daripada berfokuskan guru kepada berfokuskan murid. Oleh itu, pembelajaran yang bersifat aktif hendaklah diberi penekanan dalam proses P&P supaya selaras dengan kemahiran berfikir kreatif dan kritis (KBKK) dalam kurikulum sekolah. Oleh hal yang demikian, inovasi kurikulum yang berasaskan penyebatian unsur KBKK secara berkesan proses P&P perlu diterapkan, di samping aplikasinya dalam bahan-bahan kurikulum pendidikan yang meliputi buku teks, buku kerja dan buku rujukan wajar dilaksanakan. Tindakan ini wajar menjadi pemangkin kepada budaya berfikir dalam kalangan murid dan mengelak daripada tumpuan P&P yang bersifat *schooling memories* (Zamri 2012).

Kebanyakan kajian lampau mendapati bahawa guru yang mengajar Bahasa Melayu menghadapi masalah untuk menggunakan pendekatan pengajaran bahasa pertama atau bahasa kedua kepada murid-murid yang terdiri daripada pelbagai etnik. Hal ini berlaku kerana penggunaan sesuatu pendekatan, kaedah, dan teknik pengajaran bahasa banyak bergantung pada sikap dan kualiti murid, persekitaran, dan keperluan P&P. Masalah pendekatan, kaedah, dan teknik pengajaran Bahasa Melayu yang dihadapi oleh guru-guru di sekolah rendah dan menengah tidak boleh dipandang remeh dan perlu diselesaikan dengan segera. Menurut Abdul Rasid (2011), walaupun terdapat banyak kajian terdahulu yang memperkatakan berkenaan model, teori, pendekatan, kaedah, dan teknik P&P kemahiran bahasa dan aspek lisan, namun tidak ada satu pun yang dapat dianggap berkesan. Hal ini jelas membuktikan, kemahiran lisan merupakan kemahiran berbahasa yang mempunyai tahap penguasaan yang agak rendah (Junaida 2010). Contohnya, jika diberi peluang kepada murid untuk memberi pendapat, suara yang hendak dilontarkan tersekat-sekat.

Kesimpulannya, berdasarkan kajian yang dibincangkan, pengkaji berpendapat aplikasi ilmu interaksi lisan di dalam bilik darjah oleh guru-guru Bahasa Melayu boleh dilaksanakan dengan menggunakan pelbagai cara. Pemilihan cara menyampaikan ilmu serta kemahiran berinteraksi bergantung juga kepada kepelbagaian kecerdasan murid-murid di dalam bilik darjah. Justeru, semasa interaksi lisan, guru juga perlulah bijak memilih dan menggunakan strategi, pendekatan, kaedah, dan teknik semasa sesi P&P berlangsung.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini adalah untuk mengenal pasti pelaksanaan interaksi lisan melalui amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru dalam P&P Bahasa Melayu di sekolah menengah. Secara khususnya, kajian ini adalah untuk:

1. Mengetahui amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa permulaan dalam P&P Bahasa Melayu.
2. Mengetahui amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan informasi dalam P&P Bahasa Melayu.
3. Mengetahui amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan arahan dalam P&P Bahasa Melayu.

4. Mengenal pasti amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menutup P&P Bahasa Melayu.

PERSOALAN KAJIAN

Kajian yang mengkaji amalan interaksi lisan dalam P&P Bahasa Melayu ini akan menjawab soalan-soalan kajian yang berikut:

1. Apakah amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa permulaan dalam P&P Bahasa Melayu?
2. Apakah amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan informasi dalam P&P Bahasa Melayu?
3. Apakah amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menyampaikan arahan dalam P&P Bahasa Melayu?
4. Apakah amalan interaksi lisan yang kerap digunakan oleh guru-guru semasa menutup P&P Bahasa Melayu?

KEPENTINGAN KAJIAN

Kajian ini memberi gambaran yang lebih jelas tentang strategi, pendekatan, kaedah, dan teknik yang digunakan oleh guru-guru sepanjang sesi P&P yang melibatkan interaksi lisan. Kajian sering yang menyentuh masalah perkaedahan bahasa dan kelemahan murid, khususnya dalam isu penggunaan dan pencapaian Bahasa Melayu dalam peperiksaan. Selalunya, kelemahan murid-murid dalam menguasai Bahasa Melayu dikaitkan dengan kelemahan interaksi lisan di dalam bilik darjah. Dalam interaksi lisan, penggunaan soalan merupakan salah satu cara guru menyampaikan kandungan pelajaran kepada murid-muridnya (Zamri 2012). Soalan-soalan yang dikemukakan berpotensi untuk membantu murid untuk mencapai keupayaan kognitif optimum. Oleh hal yang demikian, melalui soalan-soalan yang dikemukakan oleh guru dalam proses P&P dapat mendedahkan murid menggunakan pengetahuan sedia ada dan membandingkan maklumat yang diperolehi dan kemudian menggunakannya untuk menyelesaikan masalah. Murid-murid bertindak secara aktif dan bukannya bertindak secara pasif dalam proses pembelajaran.

Cara dan kaedah penyampaian P&P ini amat penting dalam membantu murid untuk lebih memahami setiap perkataan dan ayat yang disampaikan oleh guru. Para pendidik perlulah menyediakan bahan bantu mengajar yang sesuai dan mempelbagaikan kaedah, teknik, strategi, dan pendekatan pengajaran yang tidak mendatangkan kebosanan sebelum memasuki bilik darjah. Dengan cara ini, ia dapat membantu murid meningkatkan minat dan tahap kefahaman dalam mempelajari ilmu. Oleh itu, amat penting bagi para pendidik untuk merancang sesi P&P dengan lebih berkesan.

METODOLOGI

Reka Bentuk Kajian

Berdasarkan objektif dan persoalan kajian, pengkaji menggunakan reka bentuk kaedah tinjauan deskriptif. Kajian deskriptif bertujuan mengenal pasti dan melaporkan perkara sebenar yang berlaku (Mohd Majid 2005). Kaedah tinjauan deskriptif dipilih dalam kajian ini disebabkan kaedah ini sesuai untuk mendapatkan data tentang amalan interaksi lisan guru-guru Bahasa Melayu semasa aktiviti P&P dijalankan. Oleh hal yang demikian, reka bentuk kajian yang menggunakan kaedah tinjauan ini dipilih kerana bersesuaian dengan objektif kajian, iaitu pelaksanaan interaksi lisan melalui amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru dalam P&P Bahasa Melayu di sekolah menengah.

Pemilihan Sampel

Persampelan merupakan suatu proses memilih kumpulan individu untuk sesuatu kajian daripada suatu kumpulan individu yang mewakili kumpulan besar yang dipilih (Noraini 2010). Persampelan

yang dipilih dalam kajian ini terdiri daripada guru-guru Bahasa Melayu sekolah menengah harian biasa di kawasan luar bandar di daerah Kluang, Johor. Jumlah ini telah diperoleh melalui Unit Data Maklumat, Pejabat Pendidikan Daerah (PPD) Kluang (2012) yang bertanggungjawab menyenaraikan pemilihan guru sebagai responden. Berdasarkan maklumat yang diperoleh, populasi guru-guru Bahasa Melayu Sekolah Menengah harian biasa di kawasan luar bandar di daerah Kluang, Johor adalah sebanyak 160 orang. Berdasarkan jumlah tersebut, pengkaji hanya mengambil 113 orang guru daripada jumlah keseluruhannya sebagai sampel kajian. Sampel kajian diambil berdasarkan jadual penentuan saiz sampel yang telah ditetapkan oleh Krejcie dan Morgen (1970).

Instrumen Kajian

Bagi mengumpul data yang diperlukan, instrumen soal selidik digunakan. Menurut Mohd Majid (2005), soal selidik merupakan alat ukur yang digunakan dalam penyelidikan pendidikan. Justeru, dalam kajian deskriptif kuantitatif ini, alat ukur yang digunakan adalah satu set soal selidik yang terdiri dari enam bahagian, iaitu demografi responden, kekerapan interaksi lisan semasa permulaan, semasa menyampaikan informasi, semasa menyampaikan arahan dan semasa penutupan dalam P&P Bahasa Melayu.

Analisis Data

Analisis data dijalankan setelah data daripada soal selidik dianalisis. Analisis data dibuat secara kuantitatif. Data yang dikumpul melalui instrumen bahagian A, B, C, D, dan E oleh penyelidik dianalisis dengan menggunakan perisian *Statistical Package For Sosial Science (SPSS)* Versi 16.0 bagi mendapatkan min dan sisihan piawai bagi setiap item soal selidik. Data yang dianalisis membantu pengkaji membuat penilaian dan perbandingan yang sewajarnya berasaskan objektif kajian. Dalam kajian ini, statistik perihalan seperti min dan peratus digunakan.

DAPATAN KAJIAN

Demografi Responden

Data berkaitan demografi responden meliputi aspek jantina, bangsa dan pengalaman mengajar. Dapatan berdasarkan jantina menunjukkan 39 responden (34.5%) adalah terdiri daripada lelaki dan selebihnya 74 responden (65.5%) adalah perempuan. Hal ini menunjukkan jantina perempuan merupakan majoriti daripada 113 responden dalam kajian ini. Berdasarkan taburan bangsa, analisis kajian menunjukkan 106 responden (93.8%) adalah terdiri daripada Melayu, 4 responden (3.5%) adalah terdiri daripada Cina, dan selebihnya 3 responden (2.7%) adalah terdiri daripada India. Manakala taburan responden kajian mengikut pengalaman mengajar pula menunjukkan 40 responden (35.4%) adalah terdiri daripada pengalaman mengajar bawah 5 tahun, 9 responden (8.0%) adalah terdiri daripada pengalaman mengajar selama 5 tahun dan selebihnya 64 responden (56.6%) pula adalah terdiri daripada pengalaman mengajar atas 5 tahun. Ini menunjukkan pengalaman mengajar atas 5 tahun merupakan majoriti daripada 113 responden dalam kajian ini.

Amalan Interaksi Lisan yang Digunakan oleh Guru-Guru Semasa Permulaan dalam P&P Bahasa Melayu

Berdasarkan Jadual 1, amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan dan strategi interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa permulaan sesi P&P Bahasa Melayu, iaitu bagi elemen teknik pengajaran pada keseluruhannya menunjukkan min 2.78 (SP = 0.42) dan berada pada tahap sederhana. Kajian dapati bahawa teknik soal jawab menunjukkan min tertinggi 3.69, iaitu (SP = 0.57), manakala teknik kerusi panas menunjukkan min terendah iaitu 1.83 (SP = 0.81). Selain itu, berdasarkan dapatan kajian, amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa permulaan

dalam P&P Bahasa Melayu bagi elemen kaedah pengajaran didapati bahawa kaedah perbincangan menunjukkan min tertinggi 3.51, iaitu (SP = 0.60), manakala kaedah penemuan menunjukkan min terendah, iaitu 2.18 (SP = 0.91).

Amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa permulaan dalam P&P Bahasa Melayu bagi elemen pendekatan pengajaran pula didapati bahawa item pendekatan berfokus menunjukkan min tertinggi 3.27 iaitu (SP = 0.72), manakala pendekatan tematik menunjukkan terendah, iaitu 2.12 (SP = 0.77). Seterusnya, elemen strategi pengajaran didapati bahawa strategi pengajaran berpusatkan murid menunjukkan min tertinggi 3.40, iaitu (SP = 0.60), manakala strategi pengajaran berpusatkan bahan menunjukkan min terendah, iaitu 3.19 (SP = 0.73). Jelas menunjukkan bahawa dalam proses permulaan P&P didapati guru masih mengamalkan interaksi lisan dalam kalangan murid. Hal ini penting untuk guru menyediakan keadaan kesediaan murid untuk meneruskan pembelajaran seterusnya.

Jadual 1: Amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan, dan strategi yang digunakan guru semasa inisiasi (permulaan) pengajaran

Amalan Interaksi Lisan	Min	Sisihan Piawai
<i>Semasa sesi permulaan saya menggunakan:</i>		
Teknik soal jawab	3.69	.57
Teknik bercerita	3.30	.65
Teknik kerusi panas	1.83	.81
Kaedah perbincangan	3.51	.60
Kaedah tunjuk cara / demonstrasi	3.01	.84
Kaedah penemuan	2.19	.91
Pendekatan berfokus	3.27	.72
Pendekatan mengalami – menghayati	3.15	.76
Pendekatan tematik	2.12	.77
Strategi pengajaran berpusatkan murid	3.40	.60
Strategi pengajaran berpusatkan guru	3.13	.80
Strategi pengajaran dan pembelajaran berpusatkan bahan	3.19	.73
Min Keseluruhan	2.78	.42

Amalan Interaksi Lisan yang Digunakan oleh Guru-Guru Semasa Menyampaikan Informasi dalam P&P Bahasa Melayu

Berdasarkan Jadual 2, amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan dan strategi interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menyampaikan informasi dalam P&P Bahasa Melayu keseluruhannya menunjukkan min 2.88 (SP = 0.47) dan berada pada tahap sederhana. Berdasarkan elemen teknik pengajaran didapati bahawa teknik soal jawab menunjukkan min tertinggi 3.58, iaitu (SP = 0.72), manakala teknik kerusi panas menunjukkan min terendah, iaitu 2.04 (SP = 0.84). Elemen kaedah pengajaran didapati bahawa kaedah sumbang saran menunjukkan min tertinggi 3.52, iaitu (SP = 0.64), manakala kaedah berbantuan komputer menunjukkan min terendah, iaitu 2.16 (SP = 0.94). Seterusnya, elemen pendekatan pengajaran didapati bahawa pendekatan berfokus menunjukkan min tertinggi 3.24 iaitu (SP = 0.78), manakala pendekatan tematik menunjukkan min terendah, iaitu 2.71 (SP = 0.57). Dalam strategi pengajaran pula, strategi berpusatkan murid menunjukkan min tertinggi 3.46, iaitu (SP = 0.61), manakala strategi pengajaran berpusatkan guru menunjukkan min terendah, iaitu 3.26 (SP = 0.78).

Kesimpulannya, guru masih berpandukan teknik soal jawab dalam memastikan murid-murid menerima maklumat dan memahami isi pelajaran yang disampaikan oleh guru. Di samping itu, kaedah sumbang saran adalah bagi memastikan situasi interaksi lisan berlaku antara murid dalam sesi pembelajaran. Jelas berdasarkan dapatan kajian menunjukkan bahawa berlaku suatu proses transformasi dalam pembelajaran pada masa kini iaitu guru sudah melaksanakan pembelajaran

berpusatkan murid-murid. Hal ini satu petanda baik khususnya membina keterampilan murid dalam kemahiran berfikir secara kritis.

Jadual 2: Amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan, dan strategi yang digunakan guru semasa menyampaikan informasi

Amalan Interaksi Lisan	Min	Sisihan Piawai
<i>Semasa menyampaikan informasi saya menggunakan:</i>		
Teknik soal jawab	3.58	.72
Teknik bercerita	3.28	.74
Teknik kerusi panas	2.04	.84
Kaedah sumbang saran	3.52	.64
Kaedah berkumpulan	3.44	.60
Kaedah pengajaran berbantuan komputer	2.16	.94
Pendekatan berfokus	3.27	.69
Pendekatan eklektik	2.59	1.01
Pendekatan tematik	2.17	.88
Strategi pengajaran berpusatkan murid	3.46	.61
Strategi pengajaran dan pembelajaran berpusatkan bahan	3.27	.61
Strategi pengajaran berpusatkan guru	3.26	.78
Min Keseluruhan	2.88	.47

Amalan Interaksi Lisan yang Digunakan oleh Guru-Guru Semasa Menyampaikan Arahan Dalam P&P Bahasa Melayu

Berdasarkan Jadual 3, amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan dan strategi interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menyampaikan arahan dalam P&P Bahasa Melayu keseluruhannya menunjukkan min 2.68 (SP = 0.49) dan berada pada tahap sederhana. Berdasarkan elemen teknik pengajaran didapati bahawa teknik soal jawab menunjukkan min tertinggi 3.50, iaitu (SP = 0.63) manakala teknik pentomin menunjukkan min terendah, iaitu 1.86 (SP = 0.82). Seterusnya, amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menyampaikan arahan dalam P&P Bahasa Melayu bagi elemen kaedah pengajaran menunjukkan kaedah perbincangan menunjukkan min tertinggi 3.36, iaitu (SP = 0.68), manakala kaedah projek menunjukkan min terendah, iaitu 2.80 (SP = 0.51).

Jadual 3: Amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan, dan strategi yang digunakan guru semasa menyampaikan arahan

Amalan Interaksi Lisan	Min	Sisihan Piawai
<i>Semasa menyampaikan arahan saya menggunakan:</i>		
Teknik soal jawab	3.50	.63
Teknik main peranan	2.85	.89
Teknik pentomin	1.86	.82
Kaedah perbincangan	3.36	.68
Kaedah penerangan	3.31	.67
Kaedah projek	1.93	.85
Pendekatan berfokus	3.24	.78
Pendekatan mengalami – menghayati	3.06	.86
Pendekatan tematik	2.12	.81
Strategi pengajaran berpusatkan murid	3.36	.63
Strategi pengajaran berpusatkan guru	3.22	.75
Strategi pengajaran dan pembelajaran berpusatkan bahan	3.05	.72
Min Keseluruhan	2.68	.49

Selain itu, amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menyampaikan arahan dalam P&P Bahasa Melayu bagi elemen pendekatan pengajaran didapati bahawa pendekatan berfokus menunjukkan min tertinggi 3.24, iaitu (SP = 0.78). Item pendekatan tematik menunjukkan min terendah iaitu 2.62 (SP = 0.81). Bagi elemen strategi pengajaran didapati bahawa strategi pengajaran berpusatkan murid menunjukkan min tertinggi 3.36, iaitu (SP = 0.63), manakala strategi pengajaran berpusatkan bahan menunjukkan min terendah, iaitu 3.05 (SP = 0.72). Kesimpulannya, amalan interaksi lisan dalam menyampaikan maklumat masih menggunakan teknik bersoal jawab antara guru dengan murid. Di samping itu, strategi yang kerap guru gunakan adalah berpusatkan murid. Hal ini jelas memberi kesan yang positif kepada murid-murid dalam membentuk amalan interaksi lisan dalam kalangan mereka.

Amalan Interaksi Lisan yang Digunakan oleh Guru-Guru Semasa Menutup P&P Bahasa Melayu

Berdasarkan Jadual 4, amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan dan strategi interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menutup P&P Bahasa Melayu keseluruhannya menunjukkan min 2.67 (SP = 0.49) dan berada pada tahap sederhana. Berdasarkan elemen teknik pengajaran didapati bahawa teknik soal jawab menunjukkan min tertinggi 3.57, iaitu (SP = 0.69), manakala teknik teater pembaca menunjukkan min terendah, iaitu 1.81 (SP = 0.85). Bagi elemen kaedah pengajaran didapati bahawa kaedah sumbang saran menunjukkan min tertinggi 3.42, iaitu (SP = 0.70), manakala kaedah projek menunjukkan min terendah iaitu 1.99 (SP = 0.84).

Seterusnya, amalan interaksi lisan yang digunakan oleh guru semasa menutup P&P Bahasa Melayu bagi elemen pendekatan pengajaran didapati bahawa pendekatan berfokus menunjukkan min tertinggi 3.07, iaitu (SP = 0.84). Pendekatan tematik menunjukkan min terendah, iaitu 2.14 (SP = 0.83). Bagi elemen strategi pengajaran pula, didapati bahawa strategi pengajaran berpusatkan murid menunjukkan min tertinggi 3.38, iaitu (SP = 0.67), manakala strategi pengajaran berpusatkan bahan menunjukkan min terendah, iaitu 3.06 (SP = 0.64). Keseluruhannya, amalan interaksi lisan semasa guru membuat penutupan dalam pengajaran adalah berpusatkan kepada murid dan guru agak kurang menggunakan bahan bantu mengajar sebagai menutup sesi pembelajaran.

Jadual 4: Amalan penggunaan teknik, kaedah, pendekatan, dan strategi yang digunakan guru semasa menutup pengajaran

Amalan Interaksi Lisan	Min	Sisihan Piawai
<i>Semasa penutupan saya menggunakan;</i>		
Teknik soal jawab	3.57	.69
Teknik main peranan	3.47	.71
Teknik pentomin	1.81	.86
Kaedah perbincangan	3.42	.70
Kaedah penerangan	3.19	.84
Kaedah projek	1.99	.84
Pendekatan berfokus	3.07	.84
Pendekatan mengalami – menghayati	2.61	.94
Pendekatan tematik	2.14	.83
Strategi pengajaran berpusatkan murid	3.38	.67
Strategi pengajaran berpusatkan guru	3.17	.78
Strategi pengajaran dan pembelajaran berpusatkan bahan	3.06	.65
Min Keseluruhan	2.67	.49

CADANGAN

Justeru, disarankan agar guru berusaha meningkatkan tahap amalan interaksi lisan di dalam bilik darjah. Guru seharusnya bijak dalam memilih dan mempelbagaikan strategi, teknik, pendekatan, dan

kaedah pengajaran agar isi pengajaran dapat disampaikan dengan jelas dan berkesan kepada murid. Amalan teraksi lisan yang pelbagai dapat merangsang dan menarik minat murid untuk memahami isi pelajaran yang diajar oleh guru. Strategi berpusatkan murid merupakan salah satu pendekatan yang dirasakan sesuai dalam meningkatkan tahap interaksi lisan dalam kalangan murid. Menerusi strategi ini, guru mempelbagaikan aktiviti yang berpusatkan murid dan guru hanya bertindak sebagai fasilitator yang hanya memantau aktiviti murid. Perubahan demi perubahan perlu dilakukan agar pendidikan akan terus berkembang secara seimbang dan harmonis. Dalam proses pendidikan, perubahan ini boleh dilakukan melalui kajian. Oleh itu, kajian tindakan merupakan satu kaedah kajian yang penting perlu dihayati oleh guru, termasuk guru Bahasa Melayu. Kaedah kajian ini menyediakan ruang untuk guru Bahasa Melayu terlibat secara langsung bagi memberikan sumbangan terhadap perubahan dalam pendidikan.

KESIMPULAN

Pendekatan pengajaran pula merupakan aspek yang digunakan untuk mendekati atau memulakan proses P&P sesuatu pelajaran. Oleh hal yang demikian, ada kalanya pendekatan menyerupai klasifikasi pengajaran iaitu jenis-jenis pendekatan yang digunakan berdasarkan kriteria-kriteria yang kita gunakan untuk meneliti proses P&P. Pendekatan pengajaran juga boleh digolongkan mengikut cara pengelolaan murid, cara fakta disampaikan, keaktifan murid, pengajaran bahasa dan pengajaran mata pelajaran lain. Elemen P&P teknik pula, kemahiran atau perkara khusus yang terdapat dalam sesuatu kaedah. Sekiranya seseorang guru itu tidak dapat menguasai teknik yang ada pada sesuatu kaedah, maka kemungkinan besar matlamat kaedah itu tidak akan berhasil. Tujuan sesuatu teknik yang guru aplikasikan di dalam bilik darjah adalah untuk menarik minat murid, mengekalkan fokus serta menimbulkan rasa ingin tahu murid akan sesuatu isi pelajaran yang akan dan sedang dilaksanakan.

Strategi pula boleh diibaratkan sebagai perancangan guru untuk mengajar sesuatu tajuk pelajaran dengan menggunakan pendekatan, kaedah, serta teknik P&P. Strategi yang baik akan menjadikan sesi P&P menarik serta menimbulkan suasana pembelajaran yang kondusif ke arah mencapai objektif yang hendak dicapai. Salah satu kriteria guru yang berkesan adalah mengetahui dan berkemahiran mempelbagaikan kaedah mengajar untuk disesuaikan dengan isi pelajaran yang diajar. Hal ini jelas menunjukkan bahawa setelah melakukan persediaan untuk mengajar, biasanya guru memulakan pengajaran dengan melakukan permulaan sesi pengajaran dalam bentuk bertanyakan soalan, iaitu mengemukakan pernyataan yang merangsangkan, dan menerangkan kandungan pelajaran secara langsung.

Tahap tertinggi penggunaan teknik dalam P&P semasa permulaan yang telah dipilih oleh guru-guru ialah teknik soal jawab. Hal ini kerana, penggunaan soalan sebagai pengenalan untuk memulakan pengajaran begitu ketara. Soalan yang ditanyakan biasanya berkaitan dengan kandungan pelajaran yang telah diterangkan atau dipelajari sebelumnya. Daripada soalan berkenaan, murid memberikan penilaian terhadap reaksi lisan yang diberikan. Sekiranya reaksi lisan bertepatan, guru melakukan pengulangan untuk tujuan penegasan atau mereka melakukan penerangan semula untuk menjelaskan perkara yang masih belum jelas kepada murid (Roselan 2003). Hal ini selari dengan kajian Zamri (2012), melalui kaedah ini, pengajaran boleh terdiri daripada satu fokus utama dan beberapa fokus sampingan. Fokus pengajaran berdasarkan isi utama, manakala isi sampingan menjadi perkara kedua penting. Bertepatan dengan hal tersebut, guru perlulah memfokuskan tentang isi pelajaran yang hendak diajar pada sesi seterusnya. Hal ini kerana, pada peringkat permulaan ini, guru hanyalah perlu menarik minat murid supaya memberikan tumpuan terhadap aktiviti pembelajaran pada peringkat kandungan.

RUJUKAN

Abdul Rasid Jamian. (2011). Permasalahan kemahiran membaca dan menulis Bahasa Melayu murid-murid sekolah rendah di luar bandar. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 2 (2): 45-57.

- Ahmad Kilani Mohamed. (2001). *Teori pengajaran dan pembelajaran Bahasa Arab di sekolah menengah agama di Malaysia*. Skudai: Penerbit Universiti Teknologi Malaysia.
- Awang Sariyan. (2006). *Warna dan suasana perancangan Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Junaida Salleh. (2010). Pelaksanaan Ujian Lisan Berasaskan Sekolah (ULBS) Bahasa Melayu di sekolah menengah. Tesis Sarjana Sains. Fakulti Pengajian Pendidikan, Universiti Putra Malaysia, Bangi.
- Kementerian Pelajaran Malaysia. (2001). *Pembelajaran masteri*. Putrajaya: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Mohd Majid Konting. (2005). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.
- Noraini Idris. (2010). *Penyelidikan dalam pendidikan*. Petaling Jaya: McGraw-Hill (M) Sdn. Bhd.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 596-608.
- Roselan Baki. (2003). *Kaedah pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu*. Shah Alam: Karisma Publications Sdn. Bhd.
- Saville-Troike, Muriel. (2003). *Ethnography of communication: An introduction*. 3rd Edition. Oxford: Blackwell Publishing.
- Zamri Mahamod. (2012). *Inovasi pengajaran dan pembelajaran dalam pendidikan Bahasa Melayu*. Tanjung Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.